

● Het passe-partout ●

Wessel Sijl

Dé finishing touch voor het presenteren van een print. Menig artikel in de SoftwareBus gaat over computertechniek, dan wel over toepassingen met computers. Zo heb ik voor enkele edities geleden een artikel geschreven over fine art printing. Maar wat daarna ?

Een mooie, zorgvuldig geprinte foto of ander kunstwerk verdient meer. Daarom nu een uiteenzetting over het monteren van prints in een zelf gesneden passe-partout en het inlijsten. Er zijn veel manieren voor het maken van een passe-partout. Op internet zijn tal van tutorials, tips en instructiefilmpjes te raadplegen. Ik hanteer al jaren een methode die me goed bevalt en die ik graag wil delen met anderen.

De benodigheden

- passe-partoutsnijder (bijvoorbeeld van het merk Maped of Logan)
- hobbymesje
- snijmat
- passe-partoutkarton of museumkarton
- beschermkarton voor de achterzijde (ook wel 'achtterkarton' genoemd)
- rubberen rol

De keuze van het karton

Passe-partoutkarton heeft een speciale samenstelling, onder meer bedoeld om goed te kunnen snijden. Het is wel of niet zuurvrij verkrijgbaar. Voor kwaliteitswerk en voor lange houdbaarheid is zuurvrij aan te raden. Er zijn 'kleurloze' en gekleurde varianten. De gekleurde varianten hebben een deklaag van een bepaalde kleur, met daaronder de feitelijke kartonkern. De 'kleurloze' varianten hebben zo'n deklaag niet; het is door en door van hetzelfde materiaal. Overigens is het niet helemaal kleurloos; vaak is er keuze uit diverse tinten wit, zoals helder wit, crème, ivoor, enz. Ik print veel foto's in zwartwit met een licht warme tint, en een crèmewit karton laat zich daarmee fraai combineren. De keuze is verder vooral een kwestie van smaak.

Verder bestaat er ook 'museumkarton'. Het heeft ongeveer dezelfde 'hardheid' (of 'zachtheid') als passe-partoutkarton, bestaat uit één homogene kern, is absoluut zuurvrij en is geproduceerd op basis van zeer hoge houdbaarheidseisen. Het is dan ook wat duurder dan passe-partoutkarton. Musea en galeries stellen vaak bij exposities van grafisch werk het gebruik van dit materiaal als eis.

Het beschermkarton voor de achterzijde moet bij voorkeur zuurvrij zijn als de overige materialen dat ook zijn. In de handel zijn er speciale 'achtterkartons', die ik graag gebruik. Het is een wat hardere soort karton, waarvan de achterzijde is beplakt met een sterke, donker gemarmerde laag. Het vormt een echt goede bescherming.

De snijmat

Het uitsnijden wordt bij voorkeur gedaan op een ondergrond waar het mes in kan doordringen. Er zijn speciale snijmatten in de handel die, met wat speurwerk, niet veel hoeven te kosten (bij de Action kocht ik deze voor luttele euro's), en zijn

prima in te zetten. Maar een dik stuk grijs boardkarton doet het ook goed als ondergrond. En ik heb bij een medefotograaf eens gezien dat hij de achterzijde van een gladde (schone!) tapijttegel gebruikte, en dat ging ook verrassend goed.

Het uitsnijden van het passe-partout

De speciale snijders snijden onder een hoek van 45 graden. De internationaal (Engelstalige) term van zo'n schuine snede is 'bevelcut'. Dit verschaft een fraaie dieptewerking zonder schaduwen. Bij de meeste snijders wordt de snede vanaf de achterkant gemaakt. De manier van uittekenen van de uitsnede en de aanzet van de snijder verschilt per merk. Bij de Maped wordt eerst de uitsnede getekend (uiteraard voorafgaand recht en nauwkeurig uitgemeten) en vervolgens wordt aan de binnenzijde nogmaals een lijn getrokken op 2,5 cm ten opzichte van de buitenste lijn. De binnenste lijn is het aanleg- en referentiepunt voor de geleidelineaal.

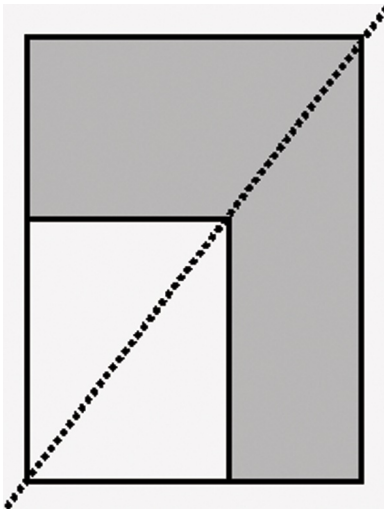
Afb. 1 - De Maped passe-partoutsnijder

Hou de geleidelineaal stevig op zijn plaats en laat het snijpunt - dus daar waar de messnede begint en eindigt - enkele millimeters oversteken. Snij voorzichtig in één (bij zacht karton) of enkele (bij hardere kartonsoorten) sneden. Is de snede goed, dan valt het stuk er uit. Zitten er toch nog puntjes vast (kan met name gebeuren in de hoeken) snijd die dan voorzichtig los met een hobbymesje.

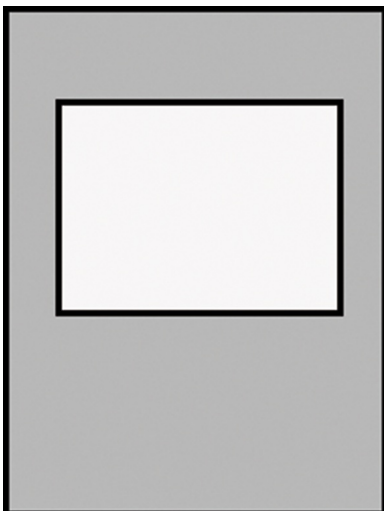
Over de positionering van de uitsnede nog het volgende:

- Als je diverse werken naast elkaar hangt, dan is het aan te raden om de bovenste rand van het passe-partout van gelijke breedte te houden. Dat oogt fraaier, rustiger en professioneler.
- Er is een vuistregel om de randmaat van een passe-partout te bepalen. Wanneer de afbeelding in een hoek van het passe-partout wordt gelegd, laat dan de diagonaal van de foto corresponderen met de diagonaal van het karton. De afbeelding en het passe-partout hebben dan dezelfde verhouding. Zie afbeelding 2.

- Andere variaties zijn uiteraard ook mogelijk. Zie voor een andere geliefde en veel gebruikte variant afbeelding 3.
- De breedte van de randen is afhankelijk van het formaat van de afbeelding. Ik hanteer randen van ongeveer 5 cm bij A4-prints, en randen van ongeveer 10 cm bij A3-prints of groter.

Afb. 2 - Afbeelding en passe-partout in dezelfde verhouding

Afb. 3 - Veel gebruikte vorm passe-partout

Het monteren

Nog even terugkomend op het uitsnijden: vaak wordt de rand van de afbeelding gebruikt als begrenzing. Indien dat gewenst is, dan is het aan te raden om de randen van de uitsnede iets krappert te maken, om witte randjes te vermijden, of erger nog, dat de uitsnede te groot is ten opzichte van de afbeelding.

Ikzelf hou juist een ruime witte rand aan, van ongeveer 1 cm. Het is een kwestie van smaak, maar ik vind het ruimtelijker werken, en ik gebruik die rand - rechtsonder - voor het signeren (ja, bij een chique product hoort dat er ook bij!).

Er zijn mensen die bij voorkeur de foto opplakken op het achterkarton met spuitlijm of dubbelzijdige kleefolie. Anderen laten de afbeelding liever 'hangen' (d.w.z. alleen bevestigen aan de bovenzijde en verder laten hangen achter de uitsnede).

Ikzelf hanteer daarvoor de volgende vuistregel:

- licht papier dat makkelijk kan kreuken of bollen, of stug papier dat van nature de neiging heeft om te buigen, plak ik in zijn geheel op. Meestal met zuurvrije spuitlijm (de 3M Fotomount is een goed product).
- Zwaarder papier, dat van zichzelf mooi vlak ligt, monteer ik alleen aan de bovenzijde (hangend dus). Hieronder beschrijf ik hoe dat in zijn werk gaat.

Bij het printen op de eigen printer hanteer ik een ruime marge: minimaal 1 cm meer dan het deel dat zichtbaar achter de uitsnede wordt gemonteerd. Op de voorkant van de print, geheel aan de bovenzijde, breng ik dubbelzijdig kleefband aan (meestal zuurvrije tape van 1 cm breed). Vervolgens leg ik de print op een vlakke ondergrond en positioneer nauwkeurig en voorzichtig het passe-partout neerwaarts op de goede plaats. Daarna voorzichtig aandrukken ter hoogte van het kleefband. Ik gebruik hiervoor het liefst een rubberen roller. Daarna wordt het achterkarton in precies dezelfde maat gesneden als het passe-partout.

Ik draai het passe-partout om, en bevestig op de achterzijde, ter hoogte van de buitenkant, enkele stroken dubbelzijdig kleefband (of één brede band). Nu wordt het achterkarton er tegenaan gemonteerd. Daarvoor houd ik, op een vlakke ondergrond, passe-partout en achterkarton met de onderzijden strak en precies tegen elkaar, de bovenzijde nog los van elkaar. Ten slotte laat ik de bovenzijden voorzichtig tegen elkaar stuiten. Het geheel is nu gemonteerd; nog even aandrukken of -rollen voor een goede hechting.

Afb. 4 - andere nuttige hulpmiddelen: rubberen roller en hobbymesje

Is dit alles? Nee behalve signeren - zie hiervoor - breng ik op de achterzijde een (op de pc gefabriceerd) stickertje aan, met mijn naam, een copyrightvermelding, plaats en datum (van de foto). Nu is het écht af.

Inlijsten

Het geheel kan nu worden ingelijst. Ik maak meestal passe-partouts in de bekende standaardmaten van lijsten. Afwijkende maten kunnen ook, maar dan wordt het inlijsten een stuk duurder. Tenzij de lijst zelf wordt gemaakt. Hierop kom ik te zijner tijd terug in een volgend artikel.

Afb 5 - het eindresultaat, een pronkstuk aan de muur of op een expositie